

Meče ve středověku

Typologie a datace

1. Úvod

Meč provází člověka historií od doby, kdy se naučil zpracovávat kovy a v různých variantách se s ním setkáváme dodnes.

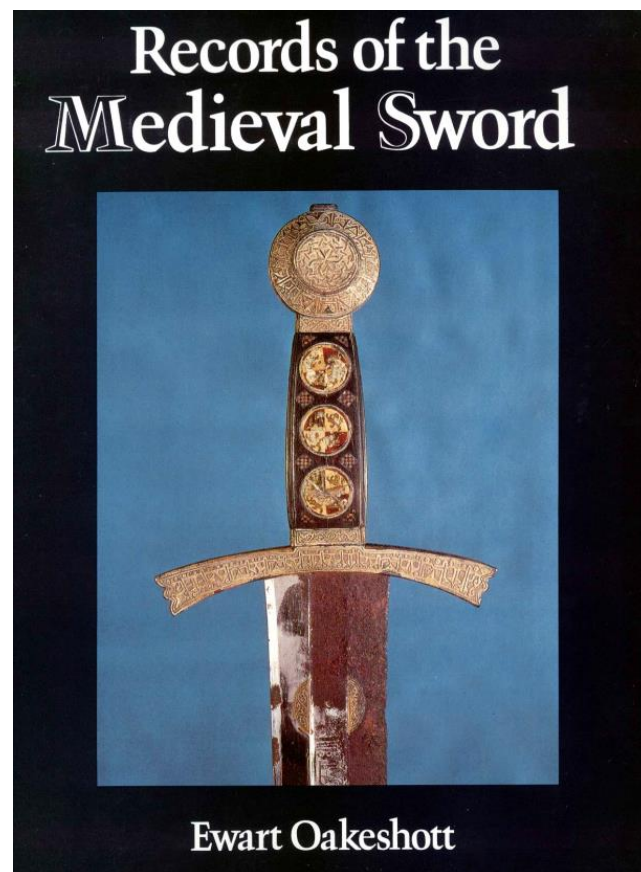
Jeho historií a vývojem se zabývala řada vědců, ale my se soustředíme na člověka, který žádným akademikem nebyl, nýbrž zapáleným sběratelem a historikem. Jím zpracovaná typologie středověkých mečů je dodnes páteří jakéhokoliv pojednání o těchto zbraních.

Jeho jméno je **EWART OAKESHOTT** (1916-2002). Britský ilustrátor a amatérský historik, který psal především o středověkých zbraních a zbrojích a stal se zakládajícím členem Arms and Armour Society.

2. Použitá literatura

Pro tuto prezentaci jsou použity výpisky z knih:

Záznamy o středověkých mečích

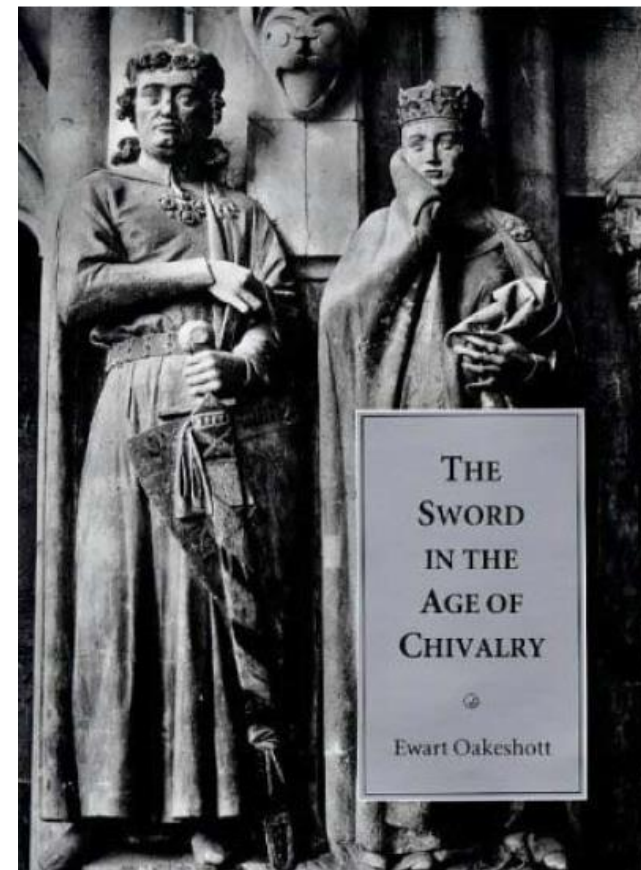

Především pak čerpáno z [www stránek myarmoury.com](http://www.myarmoury.com)

Omlouvám se, ale jedná se o moje překlady a to i v dalším textu. Takže pokud vám mé formulace nevyhovují přeložte si to sami

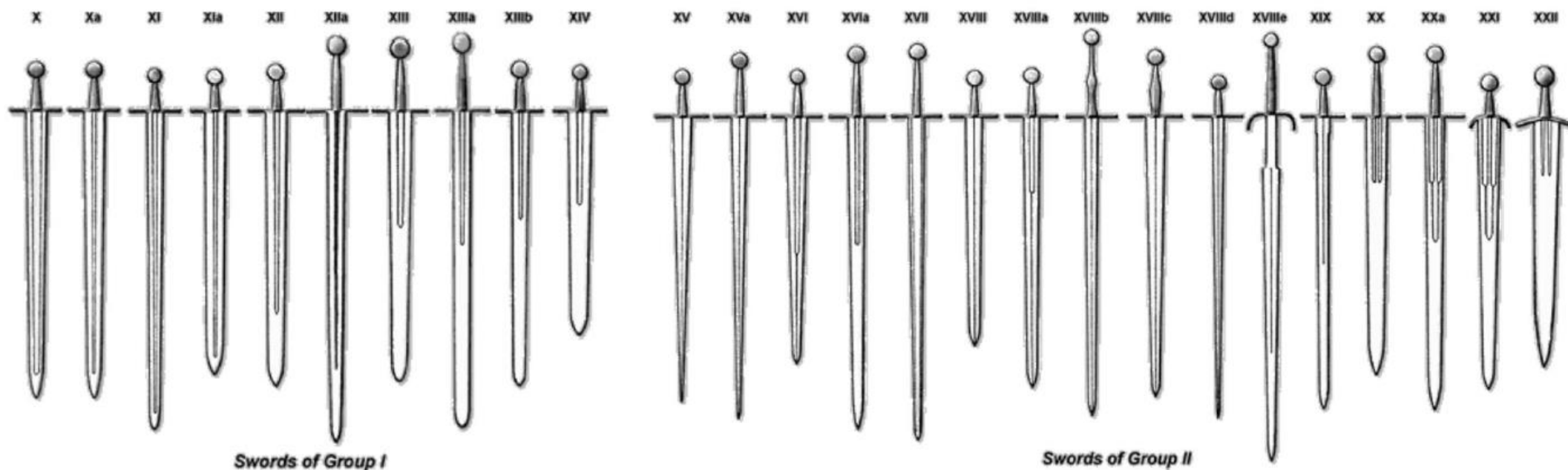

Meč ve věku rytířů

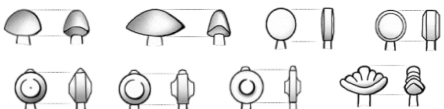
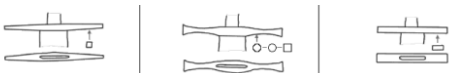
3. Typologie mečů

První práci, zabývající se typy středověkých mečů, publikoval Oakeshott v roce 1964. Tato se zabývala meči v rozmezí let 1050 až 1550 a měla název „Meč ve věku rytířů“. Text byl doprovázen ilustracemi a černobílými fotografiemi archeologických nálezů. V této práci rozdělil středověké meče na 10 typů, které pak upřesnil v druhé práci „Záznamy o středověkých mečích“ překlasifikoval na 13 typů. Tyto typy rozdělil do dvou skupin – první skupinu jako meče proti kroužkové zbroji, uzpůsobené na ničivé seký a druhou skupinu jako meče proti zbroji plátové přizpůsobené bodům.

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu X

- Užíván v letech: ??? – 1200
- Čepel: 79 – 84 cm, široká
- Žlábek: široký a dlouhý, téměř přes celou čepel
- Jílec velmi krátký, řap plochý široký, sbíhající se k hlavici
- Hlavice
- Záštita krátká
- Průřez čočkovitý
- Hrot zpravidla zaoblený

Universitetets Oldsaksamling, Oslo

Meč typu Xa

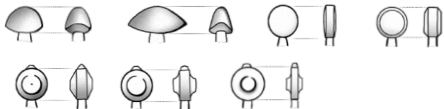

- Užíván v letech: ??? – 1200
- Čepel: 79 – 84 cm, úzká
- Žlábek: úzký a dlouhý, téměř přes celou čepel
- Jílec velmi krátký, řap plochý široký, sbíhající se k hlavici
- Hlavice
- Záštita dlouhá
- Průřez čočkovitý
- Hrot častěji špičatý

Tower v Londýně (nyní Leeds?)

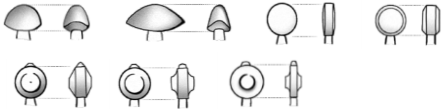

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XI

- Užíván v letech: 1100 – 1175
- Čepel: 91 – 94 cm, zužující se
- Žlábek: úzký a dlouhý
- Jílec velmi krátký, řap plochý, ale ne tak jak X
- Hlavice
- Záštita dlouhá||
- Průřez čočkovitý
- Hrot zpravidla špičatý

Meč typu Xla

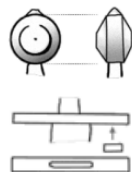
- Užíván v letech: 1100 – 1175
- Čepel: 84 – 94 cm, zužující se
- Žlábek: dlouhý, úzký, méně výrazný
- Jílec velmi krátký, řap plochý, ale ne tak jak X
- Hlavice
- Záštita dlouhá||
- Průřez čočkovitý
- Hrot zpravidla špičatý

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XII

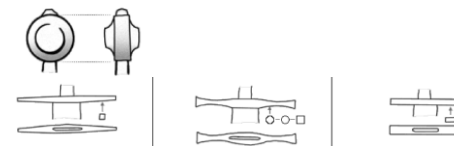
- Užíván v letech: 1170 - 1350
- Čepel: 81 – 86 cm, široká, rovnoměrně se zužující
- Žlábek: výrazný, od záštity se zužující do 2/3 čepele
- Jílec: jednoruční, řap plochý rovnoběžný
- Hlavice: různé, ale především
- Záštita: různé, ale především
- Průřez: čočkovitý
- Hrot: zpravidla špičatý

Schnutgen Museum, Cologne

Meč typu XIIa

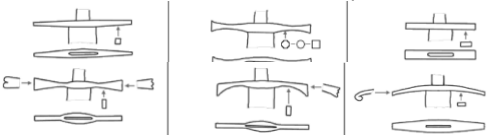
- Užíván v letech: 1250 - 1400
- Čepel: 84 – 94 cm, zužující se
- Žlábek: méně výrazný, zužující se do 2/3 čepele
- Jílec: jedenapůlruční, řap plochý rovnoběžný
- Hlavice: různé, ale především
- Záštita: různé, ale především
- Průřez: čočkovitý
- Hrot: zpravidla špičatý

Royal Armouries, Leeds

4. Charakteristika jednotlivých typů

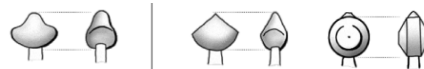
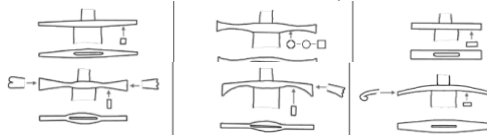
Meč typu XIII

- Užíván v letech: 1240 - 1350
- Čepel: 76 – 79 cm, široká a tenká
- Žlábek: od zástity se zužující do 5/8 čepele
- Jílec **jedenapůlruční**, řap úzký téměř čtvercový
- Hlavice především
- Zástita
- Průřez čočkovitý
- Hrot zpravidla špachtlový

Soukromá sbírka

Meč typu XIIIa

- Užíván v letech: 1240 - 1350
- Čepel: 94 – 102 cm, široká a tenká
- Žlábek: od zástity se zužující do 5/8 čepele
- Jílec **jedenapůlruční**, řap úzký téměř čtvercový
- Hlavice především
- Zástita
- Průřez čočkovitý
- Hrot zpravidla špachtlový

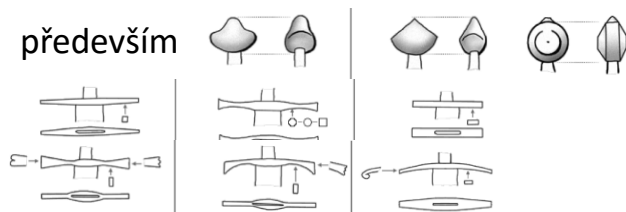

Museum Londýn

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XIIIb

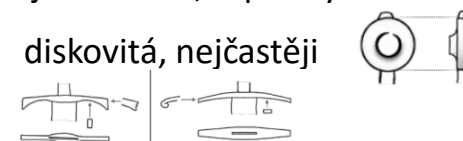
- Užíván v letech: 1240 - 1350
- Čepel: 76 – 79 cm, široká a tenká
- Žlábek: od zástity se zužující do 5/8 čepele
- Jílec **jedoruční**, řap úzký téměř čtvercový
- Hlavice především
- Zástita
- Průřez čočkovitý
- Hrot zpravidla špachtlový

Severance Collection, Cleveland Museum, Ohio

Meč typu XIV

- Užíván v letech: 1275 - 1340
- Čepel: 66 – 84 cm, široká, prudce se zužující
- Žlábek: od zástity se zužující do 1/2 čepele
- Jílec jednoruční, řap úzký rovnoběžný
- Hlavice diskovitá, nejčastěji
- Zástita
- Průřez čočkovitý
- Hrot špičatý

Metropolitan Museum New York

Poslední z typů určených proti kroužkům

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XV

- Užíván v letech: 1290 - 1415
- Čepel: 74 – 84 cm, úzká, zužující se do špice
- Žlábek: není
- Jílec: jednoruční, řapí úzký obdélníkový
- Hlavice:

- Záštita: různé, nejčastěji

- Průřez: zploštělý diamant často se středovým žebrem
- Hrot: špičatý

Wallace Collection, London

Meč typu XVa

- Užíván v letech: 1350 - 1420
- Čepel: 74 – 94 cm, úzká, zužující do špičky
- Žlábek: není
- Jílec: jedenapůlruční, řapíček úzký obdélníkový
- Hlavice:

- Záštit: různé, nejčastější

- Průřez: zploštělý diamant často se středovým žebrem
- Hrot: špičatý

Meč černého prince z Wallesu (Edward)

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XVI

- Užíván v letech: 1300 - 1350
- Čepel: 71– 81 cm, široká, zužující se do špice
- Žlábek: přes polovinu délky čepele
- Jílec: jednoruční, řap plochý obdélníkový
- Hlavice:
- Záštit: všechny typy
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

Meč typu XVIa

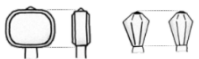

- Užíván v letech: 1330 – 1380
- Čepel: 81 – 89 cm, úzká, zužující do špice
- Žlábek: není
- Jílec: jedenapůlruční, řap úzký obdélníkový
- Hlavice: různé nejvíc
- Záštit: všechny typy
- Průřez: šestiúhelník
- Hrot: špičatý

Přechodové typy => přechodová zbroj

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XVII

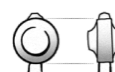
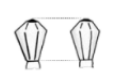

- Užíván v letech: 1335 - 1425
- Čepel: 86 – 97 cm, úzká, zužující se do špice
- Žlábek: 1/4 délky čepele
- Jílec: jednoruční, řap silný čtverhranný
- Hlavice:
- Záštit: nejužívanější
- Průřez: šestiúhelník
- Hrot: špičatý

Vyloženě bodná zbraň určená k proražení nastupující plátové zbroje

Nationalmuseet, Kodaň

Meč typu XVIII

- Užíván v letech: 1410 – 1510
- Čepel: 69 – 91 cm, široká, jemnou křivkou sbíhající do špice
- Žlábek: není
- Jílec: jednoruční, řap obdélníkový
- Hlavice:
- Záštit: zakřivené, nejvíc
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

Meč Jindřicha 5, Muzeum, Westminsterské opatství

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XVIIIa

- Užíván v letech: 1410 – 1510
- Čepel: 69 – 91 cm, štíhlá
- Žlábek: 1/3 délky čepele
- Jílec: jedenapůlruční, řap obdélníkový
- Hlavice: všechny typy
- Záštita: všechny typy
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

Meč Albrechta II, Pasov

Meč typu XVIIIb

- Užíván v letech: 1410 – 1510
- Čepel: 81 – 107 cm, úzká
- Žlábek: není
- Jílec: obouruční, řap obdélníkový
- Hlavice:
- Záštita: všechny typy, především
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

Oblíbený v Německu

Bavorské národní muzeum, Mnichov

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XVIIIc

- Užíván v letech: 1410 – 1510
- Čepel: 81 – 86 cm, úzká
- Žlábek: není
- Jílec: obouruční, řap obdélníkový
- Hlavice
- Záštitu především
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

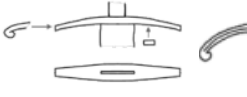
Meč typu XVIIId

- Užíván v letech: 1410 – 1510
- Čepel: 69 – 91 cm, extrémně úzká
- Žlábek: pokud je, tak po celé délce čepele
- Jílec: jedenoruční, řap obdélníkový
- Hlavice
- Záštitu především
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

Mnohem masovější než XVIIIb

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XVIIIe

- Užíván v letech: 1410 – 1510
- Čepel: 81 – 107 cm, úzká
- Žlábek: není
- Jílec: obouruční, řap obdélníkový
- Hlavice:
- Záštit: především
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špičatý

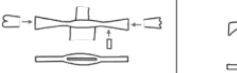
Unikátní a definující charakteristika tohoto druhu meče je jeho neobvyklé zúžené ricasso.

XVIII XVIIIa XVIIIb XVIIIc XVIIId XVIIIe

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XIX

- Užíván v letech: 1350 – 1600
- Čepel: 81 – 86 cm, úzká
- Žlábek: 1/4 až 1/3 délky čepele
- Jílec: jednoruční, řap obdélníkový
- Hlavice:
- Záštit: především
- Průřez: šestiúhelník
- Hrot: špičatý

*Dlouhá doba užití. Typický znak, krátké ricasso.
Žlábek přechází z ricassa do čepele.*

Royal Ontario Museum, Toronto

Meč typu XX

- Užíván v letech: 1350 – 1450
- Čepel: 86 – 107 cm, masivní, velká
- Žlábek: dva paralelní nebo dva menší lemující střední velký (1/4 až 1/2 délky čepele)
- Jílec: jedenapůlruční, řap obdélníkový
- Hlavice:
- Záštit:
- Průřez: šestiúhelník
- Hrot: špachtlovitý

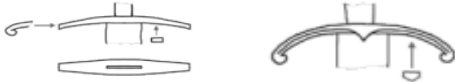
Určitá podoba s meči typu XII

Kunsthistorisches Museum, Vienna

4. Charakteristika jednotlivých typů

Meč typu XXa

- Užíván v letech: 1350 – 1450
- Čepel: 56 – 86 cm, úzká
- Žlábek: 1/4 až 1/2 délky čepele, 2 paralelní
- Jílec jedenapůlruční, řap obdélníkový
- Hlavice
- Záštit
- Průřez šestiúhelník
- Hrot špičatý

Bavorské národní muzeum, Mnichov

Meč typu XXI

- Užíván v letech: 1450 – 1560
- Čepel: 71 – 86 cm, široká „pětiprstá“
- Žlábek: více žlábků (1/4 až 1/2 délky čepele)
- Jílec jedenapůlruční, řap obdélníkový
- Hlavice
- Záštit
- Průřez šestiúhelník
- Hrot špičatý

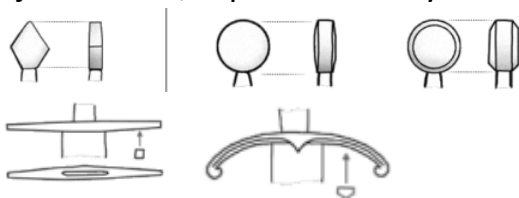

Soukromá sbírka

4. Charakteristika jednotlivých typů

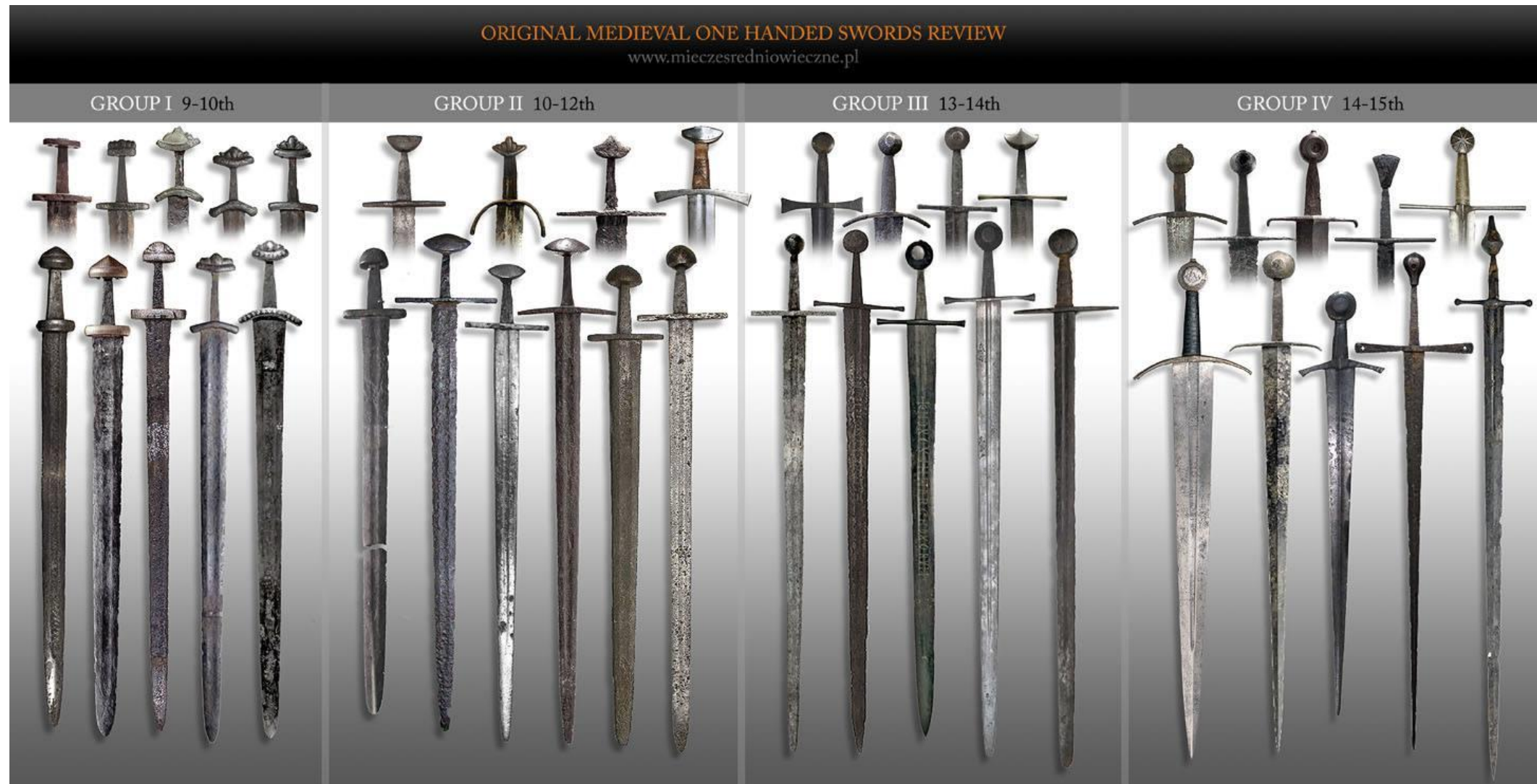
Meč typu XXII

- Užíván v letech: 1440 – 1570
- Čepel: 66 – 102 cm, široká
- Žlábek: typicky párové žlábký 1/3 délky čepele
- Jílec: jednoruční, řap obdélníkový
- Hlavice
- Záštita
- Průřez: zploštělý diamant
- Hrot: špachtlovitý

Museum ve Florencii

5. Závěr

5. Závěr

2015 / 2016 Maciej Kopciuch

www.artofswordmaking.com

Sword Blade Cross-Sections

Most common blade cross-sections in European Medieval swords - groups, types, periods.

CROSS-SECTIONS:

Black color: main cross-section area near the sword crossguard
Gray color: cross-section at 1/3 of blade length from the sword tip

TIME LINE

Orange color: approx. period of existence through the centuries

GROUP A - FLATS

1

LENTICULAR
gently rounded flats

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

2

COMBINED - LENTICULAR / HEXAGONAL
gently rounded and not clear angles

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

3

HEXAGONAL
flat central section with visible angles

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

4

FLAT / HEXAGONAL
flat central section with thin edges area

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

5

RECTANGULAR (partly)
blunt part near the crossguard, called ricasso (sometimes combined with fullers)

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

GROUP B - FULLERS

6

BROAD FULLERS
mostly shallow and wide more than 1/3 of the blade width

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

7

CLASSIC FULLERS
explicit and wide around 1/3 or less of the blade width

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

8

COMBINED - FULLERS with CONCAVE FLATS
explicit and wide around 1/3 or less of the blade width

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

9

COMBINED - HEXAGONAL with FULLERS
the combination of the hexagonal cross-section with fullers

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

10

MULTIPLE FULLERS
2 - or more - deep, clear, thinner fullers

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

GROUP C - RIDGES

11

DIAMOND
clear ridges with flats

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

12

CONCAVE FLATS
very prominent ridge with concave flats

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

13

COMBINED - HEXAGONAL with RIDGES
the combination of the hexagonal cross-section with ridges

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

14

BEVELLED RIDGES
there are small flats instead the ridges

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

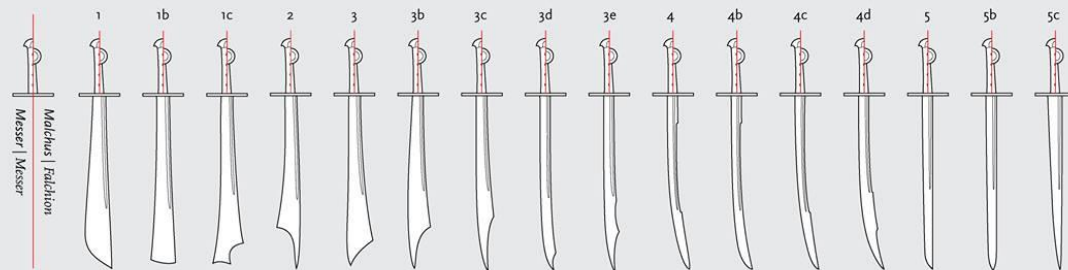
15

COMBINED - DIAMOND with THIN FULLERS
there are thin fullers instead the ridges

9th 10th 11th 12th 13th 14th 15th 16th

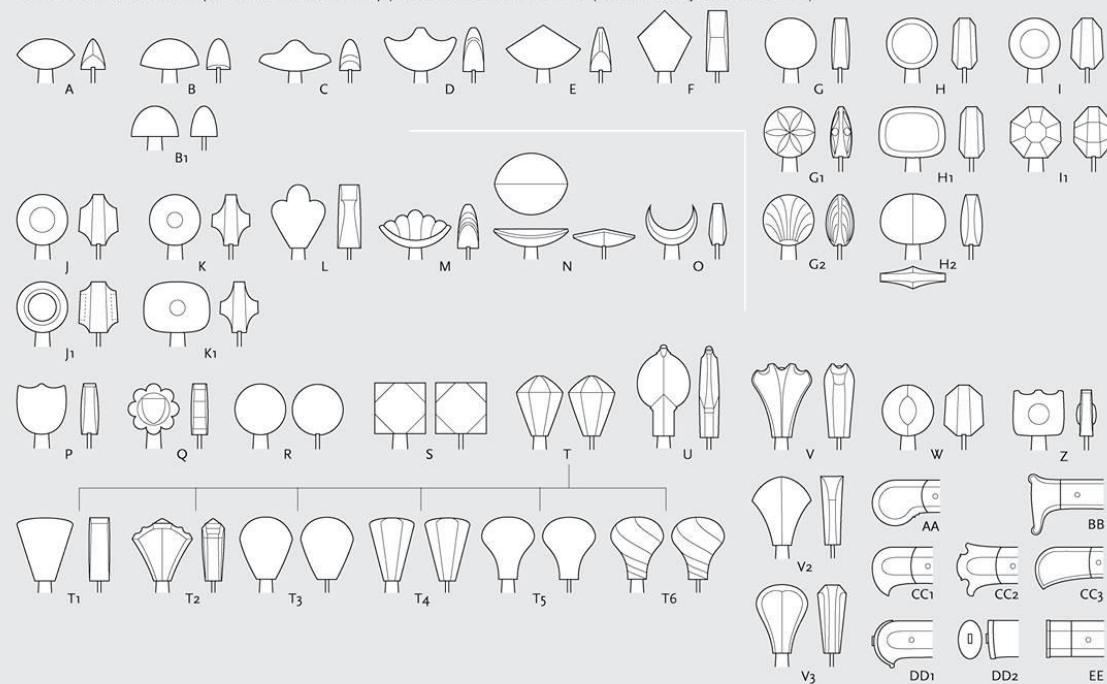
ELMSLIE EINSCHNEIDIGE KLINGENTYPEN | ELMSLIE SINGLE EDGE BLADE TYPES

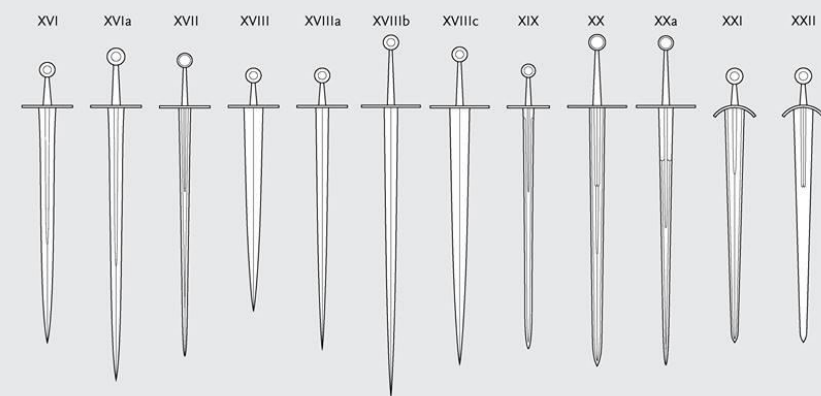
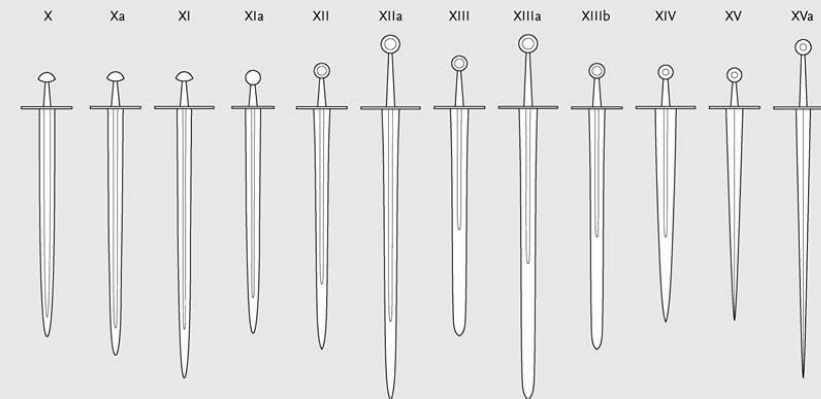
SCHNEIDENKRÜMMUNG | BLADE CURVATURE

OAKESHOTT KNAUFTYPEN (zusatz von Aleksić and Elmslie) | OAKESHOTT POMMEL TYPES (with additions by Aleksić and Elmslie)

OAKESHOTT KLINGENTYPEN | OAKESHOTT BLADE TYPES

OAKESHOTT CREUTZTART (zusatz von Aleksić and Elmslie) | OAKESHOTT CROSS STYLES (with additions by Aleksić and Elmslie)

